

Jiří P a v l í k

Pojem synthesis v De compositione verborum Dionýsia z Halikarnassu,
150 str., Praha 2007

Doktorská disertace

Obor: Řecká literatura

Autor mgr. Jiří P a v l í k se problémům antické rétoriky věnoval již v magisterské diplomové práci o Řeči olympijské Dióna Chrysostoma a již ~~tato~~ práce byla vydána tiskem v nakl. Carolinum v r.2004. Při této práci měl možnost se důkladněji s problematikou antické rétoriky a s odbornou literaturou o ní, takže k své doktorské práci nepřistupoval jako laik v této oblasti.

Zatímco v magisterské práci se soustředil na způsob uplatnění dvou prvních částí antické rétoriky /inventio, dispositio/, zabývá se v doktorské práci její třetí částí - elocutio-, která souvisí s antickou stylistikou a způsobem jejího uplatnění v antických, v našem případě řeckých - literárních dílech. Tohoto uplatnění si všímá antická literární kritika, která i v próze přihlížela k rytmické kompozici díla. Práce jako celek tak přináleží do dějin literární kritiky a teorie a do dějin stylistiky.

Z bohaté použité bibliografie primární i sekundární literatury vyzdvihuje autor inspiraci disertací K. Pohlové z r.1968 a články G.L. Hendricksona /1904,1905/ a zčásti i prací F.Donadiho z r.2000, která ho spíše podnítila k diskusi o jejích závěrech.

Autor rozdělil práci do 7 kapitol, v nichž postupuje od představení Dionýsia z Halikarnássu jako literárního kritika přes kapitolu o jeho díle De compositione verborum z hlediska textové tradice díla i z hlediska jeho obsahu.

Vlastní jádro díla, jímž je problém skládání slov /synthesis/, jak je doporučoval Dionýsios z Halikarnássu, je čtvrtá kapitola práce, která pojednává o koncepci syntéze z hlediska gramatického, kompozičního i estetického.

V kapitole o eufónii se autor musí vyrovnávat s otázkou vývoje výslovnosti řečtiny při změně od melodického k důrazovému přízvuku a při změnách výslovnosti některých hlásek i dvojhlásek /itacismus, monofthongizace/. Zde zasahuje jádro práce i do otázek vývoje jazyka. Poslední kapitola se zabývá Dionýsiovým systémem sythesí /drsná, hladká, smíšená/ a sythesí jako kritériem kvality literárního díla.

V závěru autor nadhazuje otázku analogie mezi literárním uměním a hudbou a problém a-logického vnímání "krásy" literárního díla, tj. bez přístupu rozumového chápání díla. Tento problém souvisí i s otázkou přístupu čtenáře/posluchače k textu, tj. s otázkou tichého nebo hlasitého čtení v době Dionýsiově. Při výuce rétoriky, tj. při výchově řečníků, již mělo sloužit i Dionýsiovo dílo, stála podle mne hlasitá četba, přednes, v popředí. Antická literární kritika však, jak je patrné z výkladu Dionýsia z Halikarnássu, nerozlišovala z hlediska eufónie mezi poezií a prózou do té míry, jak je tomu dnes. Na druhé straně nabylo dnes při zvýšeném množství orálních projevů a při zvýšeném počtu jejich uživatelů poučení o rétorice a o její historii na významu.

Z hlediska obsahového i formálního práce plně odpovídá požadavkům kladeným na doktorskou disertaci, proto ji doporučuji k obhajobě.

9.7.07

R. Dostálová
prof.dr. R.Dostálová